

ЕСТЕТИЧНЕ СПОГЛЯДАННЯ У СУЧАСНОМУ СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ КОНТЕКСТІ

У статті аналізується суб'єкт-об'єктна специфіка естетичного споглядання як бази естетичного відношення людини до світу. Визначена внутрішня сутність явища, акцентована неправомірність отождошення його з естетичним переживанням та спостереженням. Виявлена негативна специфіка модерного деформування даного феномена у сучасному соціокультурному контексті – у сфері природи, сучасного мистецтва, загальнокультурному оточенні.

Ключові слова: споглядання естетичне, спостереження естетичне, переживання естетичне, естетосфера, арт-практика.

Сучасна соціокультурна ситуація позначена яскраво вираженою тенденцією до глобальної трансформації традиційних стрижневих засад людського життя. Нав'язування пропорованої ЗМІ моделі чуттєво-споживацької особи та форм її самореалізації має на меті остаточно замінити попередній ідеал духовно спрямованої особистості і виявляє очевидно агресивний характер щодо традиційних цінностей людського існування, символічно представлених відомою тріадою істина-добро-краса. Нівелювання відзначених основоположних духовних позитивів часто відбувається не шляхом їх прямого заперечення чи приниження як начебто не відповідних до реалій постмодерністського культурного контексту, а опосередковано, методом не завжди відразу відчутної підміни на нові, породжені й утверджені нинішньою вкрай комерціалізованою ситуацією, активно спрямованою на матеріально-економічну вигоду як найвищу мету існування. Новітні зміни культурного контексту особливо негативно впливають, зокрема, на важливу родову духовну характеристику людини – її здатність до естетичного (чуттєво-духовного, позбавленого будь-яких ознак утилітарно-практичної зацікавленості) переживання явищ буття. Метою даної статті є аналіз власне естетичного споглядання як бази естетичного відношення до світу та його модернокультурних трансформацій.

Хоча естетичне споглядання нерідко згадувалося протягом попередніх століть у загальній сукупності питань естетичного сприймання, переживання, діяльності, виховання (Аристотель, Платон, Плотін, І. Кант, Г. Гегель, А. Шопенгауер, Ф. Шеллінг, Г. Фехнер, К. Гроос та ін.), проте як виокремлена проблема воно не отримало належної аналітичної розробки. Феномен естетичного споглядання не надто акцентується і сучасною естетикою як самостійний об'єкт дослідження. Більше того, у багатьох випадках це поняття використовується побіжно, лише як деякий смисловий еквівалент більш традиційно закріпленого в науковому дискурсі естетичного переживання. Звернення сучасних дослідників до окремих аспектів проблеми знаходимо, зокрема, у працях В. Бичкова, Т. Завадської, О. Поліщук, А. Ребенко, А. Ткемаладзе. Водночас аналіз складного багаторівневого процесу отримання естетичного враження змушує виділити як безсумнівний за своєю особливою важливістю базису феномен естетичного споглядання, без якісного протікання якого стає досягнення дійсного естетичного ефекту.

Естетичне споглядання, попри начебто присутнє тут посилення на безпосередню візуальну чуттєвість (глядіти – бачити), не є тотожним процесу звичайного бачення як процесу зорового сканування формальних характеристик світу. Це не є звичний для людини процес зосередження на явищі своїх чуттєво-сенсорних властивостей з метою отримання деякої пізнавальної інформації. Естетичне споглядання є процесом чуттєво-духовним – чуттєвим за необхідною фізіологічною умовою протікання, духовним – за сутнісною його характеристикою. Воно передбачає здатність особливого "вловлення" – "бачення" внутрішньо-духовними очима – присутності позитивних естетичних характеристик. Насамперед прекрасного, піднесеного – та наступною (чи, як може видатись, майже синхронною) мимовільною позитивно-активною на них реакцією. Естетичне споглядання, не розчиняючись у простій рецептивності, полягає у миттєвому схопленні у формальних ознаках явищ їх надчуттєвих сенсів і настроїв – приміром, меланхолійності або ж урочистості у видимому ландшафті, радості чи туги у звуках співу, вічної витонченості та примхливості природи у симфонії польових запахів.

Акцентована вище умовність використання терміна "споглядання" з його певною, закріпленою на побутовому рівні мовлення візуальністю щодо складного духовного акту взаємодії естетичної свідомості людини з формально-смисловими характеристиками явища стає очевидною в актах споглядання з іншою фізіологічно-чуттєвою основою – приміром, слуховому, дотиковому, нюховому. Використання даного

поняття й у цих випадках є доречним і сутнісно адекватним, адже не виникає жодного сумніву щодо цілковитої внутрішньої спорідненості сенсів естетичного споглядання, приміром, видимого очима зоряного неба, краси музики шопенівського ноктюрну, безпосередньо звернутої до слуху, чи п'яних квіткових пахоців невидимої темної літньої ночі, відкритих лише нюхові. За усїєї звичної активної першості дії нашого зору немає підстав ігнорувати базисну роль в естетичному спогляданні інших чуттєвих сфер; більше того, коли саме їх специфічний внутрішній потенціал здатний спричинити найбільше враження, людина намагається зосередитися насамперед на них, майже мимовільно послаблюючи або ж "вимикаючи" зорові відчуття, – згадаймо, як часто ми заплющуємо очі, поринаючи у музику, розчиняючись у пахоцах, злітаючи у дотиках хвиль вітру. Подібна універсальність естетичного споглядання дозволяє розглядати це явище за його суттю, безвідносно до конкретної, задіяної в кожному окремому випадку чуттєвої основи.

Естетичне споглядання є формою особливого, "чистого", позбавленого будь-яких практичних інтересів контакту з чуттєво представленим явищем, миттєвого впізнавання в останньому можливості отримати певну специфічну духовно вартісну інформацію, яка неминуче буде переживатися, залучаючи у цей процес усю особистісну цілісність реципієнта. Ця інформація не є логічно-пізнавальною, а естетичне споглядання як таке не є справою рефлексії. Остання може слідувати за процесом споглядання, фіксує у свідомості пережитий результат, його позитив та бажання нового контакту з явищем, що його актуалізувало. Одночасно естетичне споглядання запускає внутрішній механізм естетичної насолоди, у багатьох випадках – навіть катарсису, які неодмінно супроводжують цей інтенсивний духовний процес. Естетичне споглядання, отже, виявляється станом-процесом, єдиною причиною, метою, інтересом якого є саме повне чуттєво-духовне занурення в образ явища, схопленій у даний момент; навіть естетична насолода, що супроводжує цей процес, є не первинним стимулом до входження у нього, а лише його наслідком.

Естетичне споглядання особливим чином об'єднує у собі ознаки процесу і стану. Певна часова протяжність, емоційна динаміка переживання характеризує процесуальну його сторону. Водночас перехід у деякий відсторонений від щоденної реальності вимір буття та наступне перебування у ньому, дивовижна внутрішня зосередженість – не інтелектуально-пізнавальна, а інтуїтивно-духовна – на естетичних якостях явища, навіть більше – глибоке занурення та цілковите розчинення власного "я" в об'єкті споглядання з подальшим переживанням цього унікального синтезу як форми особливої наповненості власного буття, – визначає естетичне споглядання як специфічний стан, у якому людина виходить у вищий, надреальний вимір чисто духовного існування, і наслідком якого стає катартична гармонізація її внутрішньої сутності. Ця особливість естетичного споглядання особливо акцентується релігійною християнською естетикою як свідчення можливості долучення до Божественного абсолюту за допомогою явищ сакрального мистецтва – насамперед іконопису та духовних піснеспівів.

Естетичне споглядання, як процес дуже особистісний, внутрішньо-індивідуальний, напряду залежить від рівня розвитку естетичної свідомості та шкали духовних цінностей людини: "Споглядання – це коли в зіницях є чарівний вогонь. Той огонь, що пропалює наскрізь все щільне, метушливе й тимчасове. Той огонь, що випестовує твоє "Я", купаючи його в безмежжі" [1]. Увійти у стан-процес естетичного споглядання можна лише у випадку виникнення глибинного резонансу, насамперед, між естетичними ідеалами реципієнта та виявленими естетичними характеристиками явища. Тривалість та інтенсивність подібного резонування визначається також почуттєвою активністю особистості, рівнем здатності емоційно реагувати на естетичні якості явищ світу як на свідчення особливої, безумовної їх цінності для споглядаючого.

Естетичне споглядання не є тотожним естетичному спостереженню – попри певну зовнішню схожість обох процесів (зосередженість на деяких виокремлених естетичною свідомістю об'єктах, оцінка їх духовної вартості, отримання естетичного задоволення від чуттєвого з ними контакту). Однак, на відміну від споглядання, спостереження демонструє виражений пізнавальний характер, воно є способом виявлення та дослідження становлення, прояву, взаємодії, трансформації і т. і. естетичних якостей об'єктів, реалізуючи аналітико-критичну спрямованість нашого інтелекту. В естетичному спогляданні оцінка (завжди позитивна, бо привнесення емоційного негативу неминуче перериває споглядання, знищуючи самозаглиблено-відсторонену його сутність) присутня у прихованій формі, як неодмінний супутний атрибут переживання насолоди. У спостереженні ж якість оцінки не лише переживається, а й усвідомлюється розумово, нерідко об'єктивуючись у судженні, більше того – певна (як позитивна, так і негативна) передбачувана або ж досліджувана оцінка естетичного явища здебільшого і стає основним мотивом здійснення естетичного за ним спостереження. Естетичне спостереження може стати безпосереднім продовженням чистого споглядання або ж, як наслідок, стимулюватись раніше пережитим враженням від нього – як це нерідко буває у творчому процесі митців: інтенсивність споглядального враження надихає на подальше

детальне спостереження та витворення на цій основі художньо-образного ряду майбутнього твору, здатного, у свою чергу, відіграти роль об'єктивної основи наступного – глядацького, слухацького, читацького – споглядання художньої ідеї, цим твором закріпленої.

Естетичне споглядання є формою прояву та способом активізації духовної сутності людини. Водночас суб'єкт-об'єктний його характер змушує з особливою увагою поставитися до проблеми збереження, творення, експонування самих об'єктів естетичного споглядання, без належних якісних характеристик яких не може бути збереженою і важлива внутрішня сутність самого процесу. Традиційний контекст естетичного споглядання являє природа, мистецтво та загальнокультурне середовище життя людини. Водночас кожен з відзначених контекстних рівнів демонструє власну специфіку внутрішнього формально-структурного насичення конкретними естетичними об'єктами, якісної їх різноманітності, залежності від соціокультурних тенденцій певної доби, орієнтованості на задоволення вищих духовних потреб людини – досить неоднорідний та неоднотипний набір необхідних характеристик, що в підсумку і призводить до широкої варіативності проявів та результатів естетичної споглядальності у різні періоди культурної історії.

Найбільш плідним для входження у стан естетичного споглядання середовищем, безумовно, є природа у своєму первісно-недоторканому, позбавленому будь-якої утилітарно-прагматичної означеності вигляді. По суті лише явища природи за своїми естетичними характеристиками здатні, задовольняючи вимогу Канта "подобатися усім", визнаватися універсальною духовною цінністю та, небезпідставно претендуючи на статус абсолютної краси, так потужно й емоційно-позитивно стимулювати наше входження у стан естетичного споглядання, підносячи до особливих духовних потрясінь та прозрінь – як і Віктор Грабовський, "споглядаючи дерево, я усвідомлюю світ і себе..." [2]. Зоряне небо, місячна доріжка на воді, мерехтіння північного сьйва, барвіста веселка на післядошовому небі, вишукані сніжинки у променях ліхтаря, солов'їна пісня травневої ночі потужною владою власної естетичної досконалості примушують зупинитись посеред життєвої суєтності, завмерти перед явленим ідеалом, забути себе як логічно мислячу та практично діючу істоту, з невимовною насолодою розчинитись у дивовижному духовному єднанні з красою та величчю та, нарешті, з сумом розчарування повернутися у реальний вимір життя по закінченню чарівного дійства.

Естетична унікальність природних об'єктів живила протягом багатьох культурно-мистецьких періодів теорію художнього мімезису – наслідування в образному творенні форм та естетичних якостей природних об'єктів, – важливою тезою якої була вимога мистецького творення за зразками, законами і способами дії природи як найвищого естетичного авторитета у творчій царині. Здатність природних явищ невимушено вводити людську психіку в одухотворену споглядальність зумовила незліченне багатство тем, сюжетів, образів, покладених в основу численних творів різної видової та жанрової спрямованості. Природне оточення у своїй необмеженості штучними просторовими рамками, величому існуванні у вічній тягlostі життя, цілковитій безмежно-спокійній відстороненості від практичності найактуальніших у даний момент людських проблем, примушують і нас полишити їх як не гідний присутності у вищій досконалості тягар, згадати про істинне духовне ядро власної сутності та повернутися до переживання себе як органічної часточки цієї вічності й ідеальності.

Водночас переважне перебування сучасної людини в умовах культурно-цивілізаційного оточення перетворює споглядальне спілкування з природою на окремі непересічні, однак не надто часто повторювані епізоди життя. Значно більш звичним стає для нас культурне, приміром, урбаністичне, оточення – елементи його досить настійно проникають і у сферу природи, нівелюючи первісну недоторканість її форм, – впливаючи своїми характеристиками на нашу споглядальну здатність. Оскільки культурне середовище безпосереднього проживання людей створюється, на відміну від природної даності, ними самими, то мимовільно кожний потенційний суб'єкт естетичного споглядання потрапляє у залежність від пануючого ідеалу доби, модних тенденцій, смаків архітекторів, дизайнерів, модельєрів, просто людей ближчого та дальшого оточення, які насичують простір нашого проживання численними естетичними формами – будівель, інтер'єрів, транспорту, одягу, численних побутових предметів, демонстрування яких і наповнює наш імовірний споглядальний контекст. Крім проблеми співпадіння чи неспівпадіння якісних характеристик пропонованої нам культурної естетосфери з нашими естетичними уподобаннями, що напряду впливає на саму споглядальну імовірність, у сучасному щоденному контексті закладено цілий ряд новітніх проблемних ситуацій, які, як виявляється, у переважній кількості випадків очевидно пригнічують або ж цілком знищують передумови естетичного споглядання, переводячи його у якісно іншу площину прояву.

Наголосимо, що естетичне споглядання передбачає певну часову тягlostь невимушеної емоційно-духовної зосередженості на певному об'єкті чи об'єктах, позначених відповідним комплексом важливих для реципієнта естетичних характеристик, створення та збереження умов не-відволікання

від нього й абстрагування від сторонніх подразників. На жаль, доводиться констатувати, що сучасна культурна ситуація у багатьох випадках унеможливило духовну повноцінність естетичного споглядання; деформація об'єктивної основи цього важливого для людини процесу неминуче призводить до нівелювання самого сенсу й підсумкового негативізму отриманих результатів.

Нинішній культурний простір наповнений формами, які відіграють роль постійних активних чуттєвих подразників, завданням яких є неодмінне привернення до себе уваги – яскравістю зовнішніх ознак, змістовою епатажністю, химерністю експонування. Кінцева їх мета у переважній більшості знаходиться у практичній площині товарно-грошових відносин: через динамічно-активні формально-естетичні характеристики об'єктів, товарів, зразків численної реклами активізувати споживацьку свідомість, перетворити максимальне число потенційних покупців численно-пропонованих, однак нерідко цілком непотрібних для них товарів та послуг на реальних їх споживачів. До нав'язливої формально-естетичної акцентованості пропонованих об'єктів, явищ, ідей додається рекламно наголошений аспект їх соціальної значущості, модності, престижності – характеристики, які для сучасного обивателя починають відігравати значно важливішу роль, аніж реальні естетичні якості об'єктів, оцінені з позицій власної естетичної свідомості. Більше того, особисті ідеали, смаки, оцінки підпадають під абсолютний вплив тенденцій модного культурного контексту, уніфіковано синхронізуються з ними, позбавляючи людину власної щирої естетичної позиції.

Прискорений темп життя, діяльнісна активність сучасного людства, тягар політико-економічних чинників активно впливають на структурування сучасної естетосфери, що постійно нас оточує і показовими характеристиками якої стають надмірна насиченість різноманітними об'єктами – естетичними подразниками, а також мозаїчність, калейдоскопічність, еkleктичність, кліпоподібність їх експонування, що призводить до неможливості, небажання, невміння вибірково, з певною тривалістю зосередитись на естетичних якостях оточення. У подібній ситуації місце повноцінного естетичного споглядання здебільшого заступає ряд короткочасних поверхнево-миттєвих реагувань, що швидко й безперервно змінюють одне одного, викликаючи у підсумку через надмірну хаотичність безсистемних вражень емоційно-психологічну втому.

Реакція на естетичні якості оточення виявляється тісно пов'язаною з прагматично визначеними економічними та соціально-значущими характеристиками об'єктів, що у ньому знаходяться: їх матеріальною вартістю, модністю, соціально визнаною статусністю, призводячи до підпорядкованої залежності від них чистих естетичних характеристик явищ та реакції на них. Естетичні якості як такі при цьому виконують, насамперед, роль знаків бажаної для привласнення й демонстрування насамперед з цих практичних міркувань речової форми, не допускаючи стану чистої споглядальності та зосередженості виключно на них. Замість споглядально-сформованої та духовно визначеної картини світу, відтак, у свідомості людей відкладається еkleктично-строкатий набір форм, оцінених та засвоєних у першу чергу з точки зору їх домінуючого соціально-практичного значення. У подібному образі культурного оточення демонстративно переважає матеріально-практичний аспект; при цьому відсутність або загрозлива недостатність духовного сенсу деформує істинну сутність та цілі людсько-го буття, спонукає становленню та функціонуванню спотвореної системи життєвих цінностей.

Крім того, сучасний культурний контекст позначений культивуванням тенденції до закритості, відстороненості від формального розмаїття реальних життєвих явищ, переважанням форм спілкування з віртуальною реальністю – через застосування насаджуваних модою стереотипів поведінки та моделей зовнішнього вигляду, зосередженні на постійному користуванні аксесуарами, які перетворюються на бажаних партнерів спілкування, свідомому униканні традиційних форм естетичного діалогу зі світом як застарілих, неактуальних, непрестижних у даному соціумі чи субкультурі. Слідування модним матрицям поведінки у багатьох випадках робить людину закритою для повноцінного естетичного споглядання навколишнього світу – дійсно, важко помітити природню красу оточення й щиро відреагувати на неї, будучи зосередженим на безперервних електронних іграх та розмовах мобільним телефоном, затуливши вуха навушниками з гучною музикою нерідко сумнівної художньої якості, щомиті піклуючись про збереження модно-химерного силуету одягу та скопійованої з улюбленої "зірки" зачіски, пасма якої затуляють краєвид. Навколишній простір захарашений незліченними рекламними образами на транспортних засобах, у вітринах, на бігбордах, нав'язливою музикою всюдисущої реклами, чужих плеєрів, нецензурної мови. Подібна тенденція владно проникла і у природу, реалізуючись купами сміття у лісі, в горах, біля річок та озер, понівеченими рослинами, гучною музикою у місцях відпочинку тощо. Змальовані картини стають звично-буденними, викликаючи роздратування, втому, формуючи відповідний загальний образ світу. Одноразово зникає – або ж і не встигає сформуватися у двобій з лавиною візуальної теле- та інтернет-продукції – необхідна звичка до читання художньо якісної літератури, яка сприяє розвиткові творчої уяви, фантазії, поповнює та активізує асоціативні фонди психіки, – риси, без яких повноцінне, неспішне естетичне споглядання стає малоцікавим, обтяжливим та, у підсумку, взагалі недосяжним.

Ще одним визнаним та плідно відкритим для естетичного споглядання контекстом традиційно слугувало мистецтво. Однак якщо для класичного художнього контексту введення реципієнтів у стан відстороненого від побутової практичності заглиблення у світ художньої образності становило одночасно і важливе завдання, і критерій якості мистецького твору, то сучасні тенденції виявляють орієнтованість іншого порядку. Проголошені останнім та безумовно передовим досягненням нинішнього етапу культурної історії різноманітні арт-практики – поп-арт, "Contemporary art", "концептуальне мистецтво" тощо у переважній більшості випадків епатажністю, химерністю, малохудожністю, навіть профанністю власної продукції (як, приміром, трафарети Е. Уорхола, "Лайно художника" І. Чічкана, "Пласкі" Мураками та ін.), стимулюють у власних реципієнтів процеси, полюсні до власне естетичного споглядання, для тлумачення яких варто, скоріше, звернутися до позаестетичного лексикону – "витрішкування" та "гаволовство" видаються тут найбільш адекватними для позначення їх суті поняттями. Разом з тим, реакція естетичної свідомості, вихованої на справді вартісних зразках художньо-естетичної спадщини, на твори традиційного мистецтва свідчить, що естетичне споглядання залишається реально діючою формою контакту духовного ядра людини з істинним талантом, красою, досконалістю.

Входження у стан естетичного споглядання у будь-якому естетично означеному контексті виявляється особливо важливим для підтримання та відновлення балансу внутрішніх сил людини, для гармонізації особистісної її структури. Усвідомлення цього та глибоке переконання у цілющій дії споглядальних практик – естетичних у тому числі – властиве багатьом релігійно-філософським ученням – християнству, даосизму, буддизму, індуїзму тощо, – у контексті яких споглядання позначається різними поняттями: молитовність, медитація, нірвана, самозаглиблення тощо. При цьому власне естетичний аспект споглядання виявляється одним із найбільш доступних та дієвих – не випадково практично усі релігії залучають у творення власної сакральної-культової сфери дієві естетичні компоненти – архітектурні, живописні, скульптурні, музично-звукові, поетично-словесні тощо.

Естетичне споглядання як унікальний та максимальної органічності спосіб переведення внутрішнього потенціалу самореалізації особистості у вищий – духовний вимір буття, одночасно, діє і як спосіб самозанурення свідомості всередину себе, шляхом відсторонення від проблемних практичних соціокультурних подразників та інтенсивного переживання емоційно-духовного позитиву, активно сприяючи відновленню необхідної, однак здебільшого зруйнованої цілісності психіки, збалансованості її діяльності, збереженню психічного здоров'я, ефективного примноження сутнісних сил, подоланню екзистенційної роздвоєності людини. Доводиться констатувати, що виявлена орієнтованість сучасної соціокультурної ситуації на руйнування необхідних засад нормального протікання процесів естетичного споглядання становить реальну загрозу духовному здоров'ю як кожної окремої особистості, так і людства в цілому. Саме тому проблема негативної трансформації засад та умов процесів естетичного споглядання, переживання, сприймання має розглядатися як одна із глобальних проблем нинішнього постмодерного контексту, пряма загроза духовним вимірам людського буття, та становити у подальшому постійний дослідницький інтерес філософів, культурологів, естетиків.

Література

1. Вихриця. Українська народна книга [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.vyhrytsya.info/index.php?id=2>
2. Грабовський Віктор. Спoglyadayuchi derevo. Trohy chystoi filosofii [Електронний ресурс] / Віктор Грабовський. – Режим доступу : <http://poetyka.uazone.net/default/pages.phtml?place=hrabovsky&page=hrabovc8>

References

1. Vyhrytsya. Ukrainska narodna knyga [Elektronniy resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.vyhrytsya.info/index.php?id=2>
2. Grabovskiy Viktor. Spoglyadayuchi derevo. Trohy chystoi filosofii [Elektronniy resurs] / Viktor Grabovskiy. – Rezhym dostupu : <http://poetyka.uazone.net/default/pages.phtml?place=hrabovsky&page=hrabovc8>

Юхимик Ю. В. Эстетическое созерцание в современном социокультурном контексте

В статье анализируется субъект-объектная специфика эстетического созерцания как базы эстетического отношения человека к миру. Определена внутренняя сущность явления, акцентирована неправомочность отождествления его с эстетическим переживанием и наблюдением. Выявлена негативная специфика современного формирования данного феномена в современном социокультурном контексте – в сфере природы, современного искусства, общекультурном окружении.

Ключевые слова: созерцание эстетическое, наблюдение эстетическое, переживание эстетическое, эстетосфера, арт-практика.

Iukhymyk J. Aesthetic contemplation in the modern sociocultural context

The phenomenon of aesthetic contemplation is considered as a special act of detection in forms of surrounding world some positive aesthetic characteristics, which are able to provoke active spiritual reaction.

It is underlined the scientific convention of using the term "contemplation", its universality, independence from sensory-physiological base of sensing.

It is determined the sense of aesthetic contemplation, illegality of its traditional identification with aesthetic feeling.

It is substantiated the status of aesthetic contemplation as important spiritual-sensory process and, at the same time, specific condition of intuitive-spiritual concentration on positive aesthetic characteristics of objects; the consequence of this process-condition is ideal going out the subject into the super real dimension of purely spiritual being and cathartic harmonization of its inward nature.

An aesthetic contemplation is a subjective-personal process; it directly depends on the developmental level of aesthetic consciousness and scale of person's spiritual values. An important condition of entering the meditateness is appearance of deep resonance between aesthetic ideals of the recipient and aesthetic characteristics of the phenomenon.

The duration and intensity of such resonance are conditioned by sensory activity of the person, the level of ability to react emotionally to aesthetic qualities of phenomenon as illustration of their absolute importance.

The features of basic difference between aesthetic contemplation and aesthetic observation are analyzed, particularly, levels of cognitive information capability, correlation of analytic and emotional components.

Aesthetic contemplation is asserted as form of manifestation and way of activation of spiritual essence of a person. Its subject-object character makes us having very attentive treat to the problem of maintenance, creation, exposure the objects of aesthetic contemplation, because the absence of proper characteristics deforms the essence of the process.

The traditional contexts of aesthetic contemplation are singled out: the nature, art, general cultural surroundings of a person. Each of these contexts demonstrates its own specific of internal formal-aesthetic building, quality variety, dependence on sociocultural trends of the epoch; this specific causes wide variability of manifestation and results of aesthetic meditateness in different periods of cultural history.

The nature in its primary, non-utilitarian look and meaning is the most effective sphere of entering the aesthetic contemplation: natural phenomenon, meeting I. Kant's demand "to be liked by everybody", are admitted by most civilized mankind as universal spiritual value; aesthetic qualities of nature objects are able to stimulate long being in the aesthetic contemplation condition.

The acceptance of absolute spiritual value of nature perfectness caused the formation of the first aesthetic conception of art – the theory of mimesis as artistic imitation to forms and aesthetic qualities of nature objects; an important thesis is demand of art creativity as samples and ways of natures' activity as highest aesthetic authority.

The ability of nature phenomenon in bringing the person's psychic free and easy into spiritual meditateness led to creation famous wealth of themes, plots, images of different kinds and genres of productions.

An important context of considering aesthetic contemplation is cultural aesthete sphere. It is determined the problems of its modern building: the excessiveness of aesthetic irritants, clip similarity (kaleidics) of their exposure, impossibility of contemplative concentration, chaotic condition of impressions, psychological tiredness, dominance of socioeconomic descriptions of objects compared with aesthetic, intensification the trend of predominant communication with virtual objects etc.

The modern transformations of up-to-date art-space, which disable fruitful aesthetic contemplation in this sphere, are analyzed.

The principal differences between classical and non-classical art are underlined: modern trends of non-classical art assert the loss of the guideline on creating positive aesthetic impression, admit the presence in up-to-date art-objects signs of low artistry, kitsch, shocking, commercialization – descriptions, which are not able to provide the audience fruitful aesthetic contemplation and further spiritual-positive aesthetic experience and which instead stimulate the actualization of opposite forms of individual contact with the world.

There is an accent on important harmonized role of aesthetic contemplation in religious practices of different religious system. It is stated, that revealed awareness of modern sociocultural situation for destruction important basics of aesthetic contemplation presents real threat of spiritual health both separate person and mankind at large, it makes us to continue scientific analysis of this problem with special attention.

Key words: aesthetic contemplation, aesthetic observation, aesthetic experience, aesthetic sphere, art practice.